

Giết Con Chim Nhại

To Kill a Mockingbird

Harper Lee

Người dịch: Huỳnh Kim Oanh & Phạm Viêm Hương

Tặng ông Lee và Alice vì Tình yêu và sự triu mến

Chương 7

Jem ủ rũ và im lặng suốt một tuần. Như bố Atticus đã có lần khuyên tôi làm, tôi thử đặt mình vào vị trí Jem và ứng xử như anh ấy xem sao: nếu tôi đi một mình đến nhà Radley lúc hai giờ sáng, đám tang của tôi hẳn đã được tổ chức vào chiều hôm sau. Vì vậy tôi để Jem một mình và cố không quấy rầy anh.

Năm học bắt đầu. Lớp hai cũng tẻ tẻ như lớp một, thậm chí tẻ hơn-họ vẫn chìa tấm thẻ vào mặt bạn và không cho bạn đọc hay viết. Sự tiến bộ của cô Caroline ở lớp kế bên có thể được ước tính bằng tần số tiếng cười; tuy nhiên, cái nhóm như thường lệ không qua được lớp một vẫn ở nguyên đó, và chúng có công lớn trong việc giữ trật tự. Điều lý thú duy nhất của lớp hai là năm nay tôi phải ở lại mượn bằng Jem, và anh em tôi thường cùng về nhà lúc ba giờ.

Một buổi chiều khi chúng tôi băng qua sân trường về phía nhà, bất ngờ Jem nói,

- Có một điều tao chưa nói với mày.

Vì đây là câu chuyện trọn vẹn đầu tiên của anh sau nhiều ngày, nên tôi khuyến khích anh,

- Về chuyện gì?

- Về đêm đó.

- Anh không hề nói với em bất cứ chuyện gì về đêm đó, tôi nói.

Jem xua những lời của tôi như quạt mấy con ruồi nhuế. Anh im lặng một lát, rồi nói,

- Khi trở lại để lấy cái quần... nó rớt nùi từ khi tao tuột nó ra, tao không gỡ nó ra được. Khi tao quay lại... Jem hít một hơi sâu. Khi tao quay lại, nó được xếp vắt ngang qua hàng rào.... giống như nó đang chờ tao vậy.

- Ngang...

- Và còn chuyện nữa.... Giọng Jem chùng xuống. Về nhà tao cho mày xem. Nó đã được khâu lại. Không giống một phụ nữ khâu, mà giống kiểu tao ráng làm. Nhấn nhúm hết trơn. Hầu như giống.... ai đó biết anh sẽ quay lại kiểm nó.

Jem rùng mình.

- Giống như ai đó đọc được ý nghĩ của tao... giống như ai đó có thể biết tao sắp làm gì. Không ai có thể biết tao sắp làm gì trừ khi họ biết tao, đúng không, Scout?

Câu hỏi của Jem là một lời khẩn cầu, tôi trấn an anh,

- Không ai có thể biết anh sắp làm gì trừ khi họ sống trong nhà này với anh, còn em thậm chí còn không biết nữa kia.

Chúng tôi đi ngang cái cây của mình. Trong lỗ hốc của nó có một cuộn dây xám.

- Đừng lấy nó, Jem, tôi nói. Đây là chỗ giấu của ai đó.

- Tao không nghĩ thế, Scout.

- Phải mà. Ai đó như Walter Cunningham đến đây vào mỗi giờ nghỉ và giấu các thứ của nó... và tụi mình đi ngang rồi lấy của nó. Nghe nè, cứ để nó ở đó vài ngày. Nếu nó còn đó, mình sẽ lấy, đồng ý không?

- Đồng ý, có thể mày đúng, Jem nói. Chắc nó là chỗ của thằng nhóc nào đó.... giấu những thứ của nó khỏi bọn lớn hơn. Mày biết là chỉ khi đi học mình mới thấy mấy thứ đó.

- Phải, tôi nói, nhưng tụi mình đâu có đi ngang đây trong lúc nghỉ hè.

Chúng tôi về nhà. Sáng hôm sau cuộn dây vẫn còn ở nơi chúng tôi để nó lại. Khi nó vẫn ở đó vào ngày thứ ba, Jem bèn bỏ nó vào túi. Từ đó trở đi chúng tôi xem mọi thứ tìm thấy trong lỗ hốc đó là tài sản của chúng tôi.

Lớp hai thật chán, nhưng Jem cam đoan rằng tôi càng lớn trường học càng tốt hơn, rằng mới đầu anh cũng vậy, và mãi đến lớp sáu người ta mới học được điều đáng giá. Lớp sáu có vẻ khiến anh vui từ đầu: anh học qua Thời kỳ Ai Cập mà tôi thấy khó hiểu.... anh cố đi thẳng đờ người, giơ một tay tới trước và một tay ra sau,

để bàn chân này sau bàn chân kia. Anh tuyên bố người Ai Cập đi theo kiểu đó; tôi nói nếu họ đi như vậy, tôi không biết làm thế nào họ hoàn thành công việc được, nhưng Jem nói họ đạt thành quả hơn người Mỹ nhiều, họ đã chế ra giấy vệ sinh và thuật ướp xác vĩnh viễn, và hỏi ngày nay chúng ta sẽ ở đâu nếu họ không nghĩ ra những thứ ấy? Bố Atticus bảo tôi bỏ bớt những tính từ và tôi sẽ có các sự kiện 1.

Ở Nam Alabama các mùa không được xác định rõ ràng; mùa hè lan sang mùa thu, và mùa thu đôi khi không có mùa đông nối theo sau, mà chuyển sang một mùa xuân ngắn ngủi rồi tan lại vào mùa hè. Mùa thu năm đó là một mùa thu dài, hầu như không lạnh đến mức cần tới một chiếc áo khoác mỏng. Jem và tôi đang đi theo quỹ đạo của chúng tôi vào một chiều tháng Mười dịu mát thì cái hốc cây khiến chúng tôi dừng lại. Lần này có cái gì trắng trắng trong đó. Jem dành cho tôi đặc ân: tôi lôi ra hai hình nhân nhỏ được tạc bằng miếng xà bông. Một cái tạc hình đứa con trai, hình kia mặc chiếc đầm thô. Trước khi tôi nhớ ra rằng không có thứ bùa ếm nào như vậy, tôi đã hét lên và ném chúng xuống.

Jem lượm chúng lên.

- Có chuyện gì với mày vậy? Anh gào lên. Anh chùi sạch bụi đỏ bám trên chúng. Mấy cái này hên lắm, anh nói. Tao chưa từng thấy thứ đẹp như vậy.

Anh thả chúng xuống tay tôi. Chúng gần như là hình ảnh thu nhỏ hoàn hảo về hai đứa trẻ. Đứa con trai mặc quần soóc, và một lọn tóc bù xù xoa xuống chân mày nó. Tôi nhìn lên Jem. Một lọn tóc nâu thẳng rũ xuống từ đường ngôi. Trước đây tôi chưa từng nhận ra điểm này. Jem nhìn từ búp bê gái sang tôi. Búp bê có tóc che kín nửa trán. Tôi cũng vậy.

- Nhưng hình này là tụi mình, anh nói.
- Theo anh ai làm chúng?
- Ai ở quanh đây biết đẻo gọt mà tụi mình biết? Anh ấy hỏi.
- Ông Avery.
- Ông Avery chỉ làm giống vậy. Ý tao nói chạm khắc.

Ông Avery làm trung bình một thanh củi một tuần; ông gọt đến lúc nó nhỏ lại còn bằng cây tăm rồi nhai nó.

- Đó là người yêu của cô Stephanie Crawford, tôi nói.
- Ông ta khắc được, nhưng ông sống ở vùng nông thôn. Ông ta chú ý đến tụi mình hồi nào vậy?
- Có lẽ ông ngồi ở hàng hiên và nhìn tụi mình thay vì cô Stephanie. Nếu em là ông ta, em sẽ làm vậy.

Jem nhìn tôi rất lâu đến độ tôi hỏi có chuyện gì vậy, nhưng chỉ nhận được câu trả lời, Không có gì, Scout à. Khi về tới nhà, Jem cất hai con búp bê vào rương của anh.

Chưa đầy hai tuần sau, chúng tôi nhận được nguyên một gói kẹo cao su, mà chúng tôi cứ thế tận hưởng, lời đồn rằng mọi thứ ở khu nhà Radley đều là thuốc độc đã trôi khỏi ký ức của Jem.

Tuần kế tiếp lũ bọ đốm chứa một huy chương xỉn màu. Jem đưa nó cho bố Atticus xem, ông nói đó là huy chương đánh vần, rằng trước khi tụi tôi ra đời các trường ở hạt Maycomb có những cuộc thi đánh vần và thưởng huy chương cho người thắng cuộc. Bố Atticus nói chắc có ai làm mất nó, và hỏi tụi tôi đã hỏi lòng vòng xung quanh chưa? Jem đá chân tôi khi tôi định khai ra nơi chúng tôi nhặt được nó. Jem hỏi liệu bố Atticus có nhớ ai đã nhận được một cái không, bố Atticus nói không.

Món quà lớn nhất của chúng tôi xuất hiện bốn ngày sau đó. Nó là chiếc đồng hồ bỏ túi không còn chạy nữa, gắn vào một sợi dây chuyền có con dao nhôm.

- Anh có nghĩ đó là vàng trắng không, Jem?
- Không biết. Để tao đưa cho bố xem.

Bố Atticus nói chắc nó đáng giá mười đô, gồm con dao, dây chuyền các thứ, nếu nó còn mới.

- Con có đổi chác với ai trong trường không? Ông hỏi.
- Ồ, không, thưa bố! Jem lôi ra cái đồng hồ của ông nội mà bố Atticus cho anh ấy đeo mỗi tuần một lần nếu anh giữ nó cẩn thận. Vào những ngày đeo đồng hồ đó, Jem đi đứng rất cẩn thận. Bố, nếu bố đồng ý, con giữ được cái này xài thay cái kia. Không chừng con sửa nó được.

Khi cái mới thay thế dần cái đồng hồ của ông nội, và việc đeo nó trở thành một nhiệm vụ phiến toái trong ngày, Jem không còn cảm thấy sự cần thiết của việc xác minh giờ giấc năm phút một lần nữa. Anh đã làm việc sửa chữa ngon lành, chỉ có một lò xo và hai mẫu nhỏ xíu được bỏ ra, nhưng đồng hồ vẫn không chạy. -

- Ô-h, anh thờ dài, nó không bao giờ chạy, Scout.....?
- Hả?
- Mà có cho là mình nên viết một lá thư cho người để lại những thứ này cho mình không?
- Đúng vậy, Jem, mình cảm ơn họ.... có gì sai đâu?

Jem nắm hai lỗ tai, lắc đầu qua lại.

- Tao không hiểu, tao vẫn không hiểu được..... tao không biết tại sao, Scout.... Anh nhìn về phía phòng khách. Tao nghĩ tốt hơn là nói với bố Atticus..... không, tao cho là không.
- Em sẽ nói với bố dùm anh.
- Không, đừng làm vậy, Scout. Scout nè?
- Gì?

Suốt buổi tối anh đã định nói với tôi điều gì đó; khuôn mặt anh sáng bừng và anh chồm tới bên tôi, rồi anh đổi ý. Giờ anh lại đổi ý nữa.

- Ô, không có gì.
- Nè, mình viết thư đi. Tôi chia tờ giấy và cây bút chì vào ngay mũi anh.
- Được rồi. Kính thưa ông.....
- Sao anh biết đó là đàn ông? Em cá đó là cô Maudie.... em tin chắc điều đó từ lâu.
- À...à, cô Maudie đâu có nhai kẹo cao su...Jem cười toe. Mà biết đó, nhiều khi cô có thể nói chuyện khá thật. Có lần tao mời cô một thanh kẹo cao su cô nói không, cảm ơn, rằng.... kẹo cao su dính vào vòm miệng làm cô không nói chuyện được, Jem nói một cách thận trọng. Điều đó bộ không hay sao?
- Phải,có khi cô ấy có thể nói những điều hay ho. Nhưng dù sao cô cũng không có đồng hồ đeo tay với sợi dây chuyền.
- Thưa ngài, Jem nói. Chúng tôi trân trọng cái..... không, chúng tôi trân trọng mọi thứ mà ngài đặt vào cây cho chúng tôi. Kính thư, Jeremy Atticus Finch.
- Ông ta đâu biết anh là ai nếu anh ký tên như vậy?

Jem tẩy tên anh và viết, Jem Finch. Tôi ký tên, Jean Louise Finch (Scout), bên dưới. Jem để lá thư vào bì thư.

Sáng hôm sau trên đường đến trường anh chạy trước tôi và dừng lại chỗ cái cây. Jem đang quay mặt về phía tôi khi anh nhìn lên, và tôi thấy anh trở nên trắng bệch.

- Scout!
- Tôi chạy tới chỗ anh. Có ai đó đã trảm lỗ bọc đó bằng xi măng.
- Đừng khóc, Scout, lúc này... đừng khóc lúc này, mà không lo rằng... Anh thì thầm với tôi suốt đường đến trường.

Khi chúng tôi về nhà ăn trưa Jem nuốt vội nuốt vàng, chạy ra hàng hiên và đứng ở bậc thềm. Tôi theo anh. -

- Chưa có ai đi ngang đó, anh nói.
- Ngày hôm sau Jem lặp lại việc trông chừng cửa anh và được đền bù.

- Ô, chào ông Nathan, anh nói.
- Chào buổi sáng Jem, Scout, ông Nathan nói khi đi ngang qua.
- Ông Radley, Jem nói.

Ông Radley quay sang.

- Ông Radley, ờ..... ông trét xi măng vào cái lỗ ở cây đằng kia kia ạ?
- Phải, ông đáp. Ta trét nó đó.
- Sao ông làm vậy?
- Cây sắp chết. Cháu dùng xi măng trét vào khi chúng bệnh. Cháu phải biết điều đó, Jem.

Jem không nói gì về chuyện đó cho đến chiều tối. Khi chúng tôi đi ngang cái cây của chúng tôi anh vỗ một cách trầm tư vào lớp xi măng của nó, và vẫn chìm sâu trong suy nghĩ. Có vẻ như anh đang buồn phiền vì vậy tôi giữ khoảng cách. Như thường lệ, chúng tôi đón bố Atticus đi làm về tối đó. Khi tới bậc thềm, Jem nói.

- Bố Atticus, làm ơn nhìn ra đằng kia chỗ cái cây đó.
- Cây nào, con trai?
- Cái cây ngay góc khu đất nhà Radley trên đường tới trường đó.
- Sao?
- Cây đó sắp chết hả?
- Ô, không, con trai, bố không nghĩ thế. Nhìn lá nó kia, chúng sum suê và xanh um, đâu có chỗ nào úa đâu.....
- Thậm chí nó không bệnh nữa hả bố?

- Cái cây đó khỏe mạnh như con vậy, Jem. Có chuyện gì?
- Ông Nathan nói cây đó sắp chết.
- Cũng có thể. Bố chắc ông biết nhiều về cây của ông hơn chúng ta.

Bố Atticus để chúng tôi ở lại hàng hiên. Jem tựa vào cây cột, cọ vai vào đó.

- Anh ngứa hả, Jem? Tôi hỏi một cách hết sức lịch sự. Anh không trả lời. Vào nhà đi Jem. tôi nói.
- Lát nữa đi.

Anh đứng đó cho đến khi đêm xuống, và tôi chờ anh. Khi chúng tôi đi vào nhà, tôi thấy anh này giờ đã khóc, mặt anh bần ở những chỗ có thể có nước mắt, nhưng tôi nghĩ thật kỳ lạ là tôi không hề nghe tiếng anh khóc.

1 Jem bắt chước dáng điệu của người Ai Cập qua tranh vẽ của họ (trên tường, đồ gốm...) còn Atticus bảo Scoutt bỏ tính từ trong câu nói của Jem đi nghĩa là: người Ai Cập chế ra giấy (chứ không phải giấy vệ sinh) và thuật ướp xác (đương nhiên là vĩnh viễn).

Chương 8

Vì các lý do mà những nhà tiên tri kinh nghiệm nhất ở hạt Maycomb cũng không thể hiểu được, năm ấy mùa thu đã chuyển sang mùa đông. Chúng tôi có hai tuần lạnh nhất kể từ năm 1885, bố Atticus kể ông Avery nói trên Đá Rosetta 1 có viết rằng khi trẻ con không vâng lời cha mẹ chúng, hút thuốc lá và đánh lộn, các mùa sẽ thay đổi: Jem và tôi bị nặng bởi cái tội góp phần vào những sai lệch bất thường của thiên nhiên, do đó gây bất hạnh cho hàng xóm của chúng tôi và bực bội cho bản thân chúng tôi.

Bà Radley già chết vào mùa đông năm đó, nhưng cái chết của bà chẳng gây được mấy xôn xao... hàng xóm hiếm khi thấy bà, trừ lúc bà ra tưới cây chuối hoa của bà. Jem và tôi cho rằng cuối cùng Bob đã giết bà, nhưng khi bố Atticus từ nhà Radley trở về, ông nói bà chết vì những nguyên nhân tự nhiên, trước sự thất vọng của chúng tôi.

- Hỏi bố đi, Jem thì thầm.
 - Anh hỏi đi, anh lớn nhất mà.
 - Đó là lý do mà phải hỏi bố.
 - Bố Atticus, tôi hỏi, bố có gặp ông Arthur không ạ?
- Bố Atticus nghiêm nghị nhìn tôi qua tờ báo,
- Bố không thấy.

Jem cản không cho chúng tôi hỏi thêm nữa. Anh nói bố Atticus vẫn còn dễ sốc về chúng tôi và nhà Radley, và có dò hỏi gì thêm cũng không ổn. Jem có ý rằng bố Atticus nghĩ những hành động của chúng tôi vào đêm mùa hè ấy không đơn thuần chỉ dừng lại ở chỗ chơi phé cởi đồ. Jem không có cơ sở vững chắc cho những ý tưởng của anh, anh nói đó chỉ là một linh cảm bất chợt.

Sáng hôm sau tôi thức dậy, nhìn ra cửa sổ và gần như chết điếng vì sợ hãi. Tiếng rú của tôi khiến bố Atticus đang cạo râu trong phòng tắm phải chạy ra.

- Tận thế rồi, bố Atticus! Làm ơn làm cái gì đi....! Tôi lồi ông đến cửa sổ và chỉ.
- Ôi, không phải đâu, ông nói. Tuyết rơi đấy mà.

Jem hỏi bố Atticus liệu nó rơi hoài sao. Jem cũng chưa từng thấy tuyết nhưng mà anh biết nó là gì. Bố Atticus nói ông không biết gì hơn Jem về tuyết. Nhưng bố nghĩ nếu trời ẩm ướt thế này, nó sẽ chuyển thành mưa. Điện thoại reo và bố Atticus rời bàn ăn đến nghe. Đó là Eula May, bố nói khi quay lại. Bố trích nguyên văn nhé.... 'Vi hạt Maycomb không có tuyết rơi từ năm 1885, nên hôm nay sẽ nghỉ học'.

Eula May là người trực tổng đài điện thoại hàng đầu của Maycomb. Cô được giao việc phổ biến những thông báo công, thư mời đám cưới, phát còi báo cháy, và cho những chỉ dẫn sơ cứu khi bác sỹ Reynolds đi vắng.

Cuối cùng thì bố Atticus yêu cầu chúng tôi trật tự lại và bắt chúng tôi nhìn vào đĩa thức ăn của mình thay vì ra ngoài cửa sổ, Jem hỏi, Đắp người tuyết như thế nào, hả bố?

- Bố chưa từng biết, bố Atticus nói, Bố không muốn tụi con thất vọng, nhưng bố e rằng không có đủ tuyết để làm một quả cầu tuyết nữa kìa.
- Calpurnia bước vào nhà và nói bà nghĩ trời sẽ như vậy hoài. Khi chúng tôi chạy ra sân sau, nó đã phủ một lớp tuyết mềm mỏng.

- Tụi mình không nên đi lòng vòng trên tuyết, Jem nói. Coi kìa, mỗi bước chân của mà lại làm phỉ phạm hết cả.

Tôi nhìn lại những dấu chân sũng nước của mình. Jem nói rằng nếu chờ cho đến khi tuyết rơi nhiều hơn chúng tôi có thể vun nó lại để làm thành người tuyết. Tôi lè lưỡi ra liếm một bông tuyết. Nó bông rạt.

- Jem, nó nóng!
- Nó không nóng, nó quá lạnh đến độ đốt cháy. Đừng ăn nó nữa, Scout. Mà đang lãng phí nó. Để nó rơi xuống.
- Nhưng em muốn giẫm lên nó.
- Tao biết, mình có thể đi trên tuyết ở sân nhà cô Maudie.

Jem phóng qua sân trước, tôi bước theo dấu chân anh. Khi chúng tôi đến vỉa hè trước nhà cô Maudie, ông Avery đến bên chúng tôi. Ông có khuôn mặt đỏ lựng và cái bụng to dưới thất lựng.

- Thấy tụi bay làm gì chưa? Ông nói. Tuyết không rơi ở hạt Maycomb từ sau vụ Appomattox 2. Chính mấy đứa trẻ hư như tụi bay làm các mùa thay đổi ráo.

Tôi tự hỏi liệu ông Avery có biết vào mùa hè rồi chúng tôi đã chăm chú háo hức chờ đợi như thế nào để thấy ông lặp lại màn trình diễn của mình và ngẫm nghĩ rằng nếu đây là phần thưởng của chúng tôi, thì cần phải nói điều gì đó để đền tội. Tôi không ngạc nhiên chuyện ông Avery tập hợp những thống kê khí tượng của ông ở đâu: chúng xuất phát thẳng từ Đá Rosetta.

- Jem Finch, cháu đó Jem Finch!
- Cô Maudie gọi anh kia, Jem.
- Mấy đứa cứ ở ngay giữa sân đi. Ngay gần hàng hiên có cây thạch thung dung bị vùi dưới tuyết. Đừng giẫm lên nó!
- Dạ, Jem gọi to. Nó đẹp lắm hả cô Maudie?
- Đẹp khi mọc! Nếu tối nay đóng băng nó sẽ làm chết mấy cây đỗ quyên của cô!

Chiếc mũ cũ kỹ của cô Maudie lấp lánh những tinh thể tuyết. Cô đang cúi xuống đám cây bụi nhỏ, chụp chúng trong những bao vải. Jem hỏi cô làm vậy để làm gì.

- Giữ cho chúng ấm, cô nói.
- Làm sao hoa giữ ấm được? Nó đâu có máu lưu thông.
- Cô không trả lời được câu hỏi này, Jem Finch. Tất cả những gì cô biết là nếu tối nay trời đóng băng thì những cây này sẽ đóng băng, vì vậy cô che chúng lại. Rõ chưa?
- Dạ, cô Maudie này?
- Gì nữa, quý ông?
- Scout và cháu có thể vay ít tuyết của cô không?
- Lạy Chúa, cứ lấy hết đi! Cô có một cái giỏ cũ dưới gầm sàn, hốt hết nó vô đi. Cô Maudie nheo mắt. Jem Finch, cháu sẽ làm gì với tuyết của cô?
- Rồi cô sẽ thấy, Jem nói, và tụi tôi cật lực chuyển tuyết từ sân nhà cô Maudie sang sân nhà tôi, một hoạt động ướm nhẹp.
- Minh sẽ làm gì, Jem? Tôi hỏi.
- Rồi mày sẽ thấy, anh nói. Bây giờ cầm cái giỏ và hốt hết tuyết mà mày gom được từ sân sau ra sân trước. Đi ngược theo dấu chân cũ nghe, anh cẩn thận dọn thêm.
- Minh sẽ có một em bé tuyết hả, Jem?
- Không, một người tuyết thực thụ. Phải làm cật lực đó, nào đi.

Jem chạy ra sân sau, lấy cây cuốc làm vườn và bắt đầu đào thật nhanh đằng sau đóng gỗ, để những con giun anh bắt được sang một bên. Anh vào nhà, trở ra với một cái giỏ mây đựng quần áo chớ giặt, đổ đầy đất vào và bưng nó ra sân trước.

Khi chúng tôi có được năm giỏ đất và hai giỏ tuyết, Jem nói vậy là sẵn sàng để bắt tay vào làm.

- Anh không nghĩ đây là một mớ lộn xộn hả? Tôi hỏi.
- Bây giờ trông lộn xộn, nhưng lát nữa thì không đâu, anh nói.

Jem ôm một đống đất, đắp vào một ụ rồi thêm tiếp một ôm đất nữa, và một ôm nữa cho đến khi anh tạo xong một bức tượng bán thân.

- Jem, em chưa từng nghe có người tuyết da đen bao giờ, tôi nói.
- Nó sẽ không đen lâu đâu, anh cầu nài.

Jem đi kiểm vài cành hồ đào ở sân sau, bện chúng lại, rồi uốn chúng thành những khung xương để phủ đất lên.

- Nó trông giống Stephanie Crawford với hai tay chống nạnh, tôi nói. Mập ở giữa và hai cánh tay khẳng khiu.
- Tao sẽ làm cho chúng to hơn. Jem té nước lên pho tượng bùn rồi đắp thêm đất. Anh nhìn nó ngẫm nghĩ một hồi, rồi anh đắp một cái bụng to bên dưới thất lưng của người tuyết. Jem nhìn tôi, mắt anh nhấp nháy, Ông Avery hơi có hình dạng một người tuyết, đúng không?

Jem vốc lên một mớ tuyết và bắt đầu trét lên nó. Anh chỉ cho phép tôi phủ sau lưng, dành những phần phơi ra trước cho anh. Dần dần ông Avery hóa thành trắng. Dùng những mẫu gỗ làm mắt, mũi, miệng và nút áo, Jem thành công trong việc tạo một ông Avery trông dữ dằn. Một thanh củi nữa làm hoàn tất bức tranh. Jem bước lui và ngắm công trình sáng tạo của anh.

- Nó cũng dễ thương, hé Jem, tôi nói. Coi gần giống như nó đang nói chuyện với anh.
- Thì vậy đó, phải không? Anh bẽn lẽn nói.

Chúng tôi không đợi được tới lúc bố Atticus về dùng bữa trưa, mà gọi điện và nói chúng tôi có một ngạc nhiên cho ông. Ông có vẻ ngạc nhiên thật khi thấy hầu hết tuyết ở sân sau được chuyển ra sân trước, nhưng ông nói chúng tôi đã làm một công việc tuyệt vời. Bố không biết tụi con đã làm nó như thế nào, ông nói với Jem, nhưng từ giờ trở đi bố sẽ không còn lo con sẽ trở nên như thế nào nữa, con trai, con sẽ luôn luôn có ý tưởng.

- Tại Jem đổ lụng trước lời khen của bố Atticus, nhưng anh nhìn một cách ái ngại khi thấy bố Atticus bước lui lại. Bố Atticus nhìn người tuyết một hồi. Ông nhe răng cười, rồi cười to. Con trai, bố không thể nói trước con sẽ trở thành gì.... một kỹ sư, một luật sư, hoặc một họa sỹ vẽ chân dung. Nhưng con đã phạm tội gần như phi báng tại đây trong sân trước. Chúng ta phải cải trang thẳng cha này.

Bố Atticus đề nghị rằng Jem gọt bớt phía trước của tạo vật của anh một chút, thay cây chổi cho cây củi, và gắn một cái tạp dề lên nó.

Jem giải thích rằng nếu anh làm vậy, người tuyết sẽ trở nên bần thủ và không còn là người tuyết nữa.

- Bố không quan tâm những gì con làm, miễn là con làm một điều gì đó, bố Atticus nói. Con không thể cứ chăm chăm làm những bức hí họa về các hàng xóm.

- Không phải là mô tả tính cách, Jem nói. Nó chỉ trông giống ông ấy thôi.

- Ông Avery có thể không nghĩ thế.

- Con biết làm gì rồi! Jem nói. Anh phóng ra đường, biến vào sân sau của cô Maudie và trở về đầy hoan hỉ. Anh chụp cái mũ của cô lên đầu người tuyết và nhét cái kéo tỉa hàng rào của cô vào chỗ khuỷu ra ở cánh tay của nó. Bố Atticus nói như vậy có vẻ được.

Cô Maudie mở cửa trước và bước ra hàng hiên. Cô nhìn sang chúng tôi. Bất ngờ cô cười nhăn răng.

- Jem Finch, cô gọi. Quỷ sứ, mang mũ trả cho cô, ông tướng!

Jem nhìn bố Atticus, đang đứng lắc đầu.

- Cô ấy chỉ làm nặng xì lên thôi, ông nói. Cô ấy thực sự bị ấn tượng với công trình của con.

Bố Atticus bước qua lề đường nhà cô Maudie, ở đó hai người soi nổi chuyện trò, đoạn duy nhất tôi nghe được là ... dựng một nhân vật thật là lừng danh 3 trong sân đó! Atticus anh không dạy dỗ bọn nhỏ gì hết trơn!

Đến chiều tuyết ngừng rơi, nhiệt độ xuống thấp, và khi đêm xuống những dự đoán tàn khốc của ông Avery đã thành sự thực: Calpurnia giữ cho mọi lò sưởi trong nhà cháy rực, nhưng chúng tôi vẫn lạnh. Khi bố Atticus về nhà tối đó ông bảo chúng tôi phải ở suốt trong nhà thôi, và hỏi Calpurnia bà có muốn ở lại với chúng tôi đêm nay không. Calpurnia nhìn lên trần nhà cao và những cửa sổ dài rồi nói bà nghĩ bà sẽ ấm hơn nếu được ở nhà của bà. Bố Atticus lái xe đưa bà về.

Trước khi tôi đi ngủ bố Atticus cho thêm than vào lò sưởi trong phòng tôi. Ông nói nhiệt kế chỉ mười sáu, đó là đêm lạnh nhất mà ông từng biết, và rằng người tuyết của chúng tôi bên ngoài đã đông cứng. Nhiều phút sau, như thể có ai lay tôi thức dậy. Áo choàng của bố Atticus đắp ngang người tôi.

- Trời sáng rồi à?

- Bé con, dậy đi.

Bố Atticus đang cầm áo choàng tắm và áo khoác của tôi.

- Mặc áo choàng vào trước, ông nói.

Jem đang đứng cạnh bố Atticus, loạng choạng và rối bù. Anh đang giữ chặt áo khoác sát cổ, tay kia nhét kín trong túi. Anh có vẻ béo lên một cách kỳ cục.

- Nhanh lên, cục cưng, bố Atticus nói. Giày vớ của con đây.

Đờ đẫn, tôi mang chúng vào.

- Trời sáng rồi hả?

- Không, mới hơn một giờ thôi. Nhanh lên.

Cuối cùng tôi nhận ra có điều gì đó không ổn.

- Chuyện gì vậy?

Đến lúc đó ông không cần nói gì nữa. Giống như bọn chim biết phải bay đi đâu khi trời mưa, tôi cũng biết khu phố tôi đang có biến cố. Nhưng âm thanh giống tiếng lựu phát loạch xoạch và tiếng chân chạy gấp khiến tôi chìm vào nỗi sợ hãi vô vọng.

- Ở nhà ai vậy?

- Nhà cô Maudie, cực cứng, bố Atticus nhẹ nhàng nói.

Tại cửa trước, chúng tôi thấy lửa phun ra từ những cửa sổ phòng ăn của cô Maudie. Như thể để khẳng định những gì chúng tôi thấy, còi cứu hỏa của thị trấn rú hết cỡ và cứ ở mức độ đó, cứ rú lên.

- Nó cháy rồi, phải không? Jem rên rỉ.
- Bố e là thế, bố Atticus nói. Giờ thì nghe đây, hai đứa. Đi xuống kia đứng trước nhà Radley. Tránh đường, tụi con hiểu không? Nhìn xem gió thổi hướng nào?
- Ồ, Jem nói. Bộ mình không phải dọn đồ đạc ra sao?
- Chưa đâu, con trai. Làm như bố bảo. Giờ chạy đi. Chăm sóc Scout, nghe không? Đừng rời mắt khỏi nó.

Với một cái đẩy bố Atticus lừa chúng tôi về phía cổng trước nhà Radley. Chúng tôi đứng nhìn con đường đầy người và xe trong khi lửa lặng lẽ nuốt chửng ngôi nhà cô Maudie.

- Sao họ không nhanh lên, sao họ không nhanh lên... Jem làm bầm.

Chúng tôi thấy lý do. Chiếc xe cứu hỏa cũ, chết máy vì trời lạnh, đang được một đám đàn ông đẩy từ thị trấn về. Khi những người đàn ông gắn vòi nước vào họng cột nước cứu hỏa, vòi nước bung ra và nước phun lên, rơi lách tách trên vỉa hè.

- Ồ, Chúa ơi, Jem...

Jem vòng tay ôm tôi.

- Suyt, Scout, anh nói. Chưa đến lúc lo. Tao sẽ cho mày biết khi nào phải lo.

Những người đàn ông Maycomb, mặc quần áo trong hoặc ngoài, dài hoặc ngắn đủ cấp độ, khuôn đồ đạc trong nhà cô Maudie sang một khu sân ở bên kia đường. Tôi thấy bố Atticus khiêng chiếc ghế xích đu bằng gỗ sồi nặng của cô Maudie, và nghĩ ông thật nhạy cảm khi cứu món đồ mà cô Maudie yêu quý nhất.

Thình thoảng chúng tôi nghe tiếng la. Rồi khuôn mặt ông Avery xuất hiện trên cửa sổ tầng trên. Ông đẩy tấm nệm ra ngoài cửa sổ và ném đồ đạc xuống cho đến khi mọi người la to,

- Xuống đi, Dick! Cầu thang đang cháy! Ra đây, ông Avery!

Ông Avery bắt đầu trèo ra cửa sổ.

- Scout, ông ấy bị kẹt... Jem thờ hồn hển. Ôi Chúa...

Ông Avery bị kẹt cứng. Tôi vùi đầu vào cánh tay Jem và không dám nhìn nữa cho đến khi Jem la to,

- Ông ấy ra được rồi, Scout! Ông ấy ổn rồi!

Tôi nhìn lên thấy ông Avery băng qua hàng hiên trên gác. Ông thả chân qua lan can và tuột xuống theo một cây cột. Ông té, hét lên và rơi xuống bụi cây của cô Maudie. Bất ngờ tôi nhận thấy những người đàn ông lùi xa khỏi nhà cô Maudie và di chuyển dọc con đường về phía chúng tôi. Họ không mang vác đồ đạc nữa. Lửa đã đến tầng hai và lan lên mái: các khung cửa sổ đen kịt nổi bật với một khối màu cam sẫm động ở giữa.

- Jem, trông nó như quả bí ngô...
- Scout, nhìn kìa!

Khói cuộn phía trên nhà tôi và nhà cô Rachel như sương mù trên bờ sông, và người ta đang kéo vòi nước về phía chúng. Đằng sau chúng tôi, xe cứu hỏa từ Abbottsville hú còi rẽ khúc quanh và dừng lại trước nhà chúng tôi.

- Cuốn sách đó... Tôi nói.
- Cái gì? Jem hỏi.
- Cuốn Tom Swift đó, nó không phải của em, mà của Dill.....
- Đừng lo, Scout, chưa đến lúc phải lo, Jem nói. Anh chỉ. Nhìn đằng kia kìa.

Trong một nhóm hàng xóm, bố Atticus đang đứng hai tay thọc vào túi áo khoác. Có vẻ như ông đang theo dõi một trận bóng đá. Cô Maudie bên cạnh ông.

- Thấy chưa, bố đâu có lo, Jem nói.
- Sao bố không leo lên nóc nhà?
- Bố già rồi, bố sẽ té hầy cổ.
- Anh nghĩ tụi mình có nên kêu bố mang đồ đạc của mình ra không?
- Đừng quấy rầy, bố biết khi nào đến lúc mà, Jem nói.

Xe cứu hỏa Abbottsville bắt đầu bơm nước lên nhà chúng tôi.; một người đàn ông trên mái chỉ những chỗ cần phun nước nhất. Tôi nhìn pho tượng Thiệt Là Lương Tịnh của chúng tôi ngã đen và dần dần sạm xuống; cái mũ của cô Maudie nằm yên trên đồng tàn tích. Tôi thấy cái kéo tĩa hàng rào của cô. Trong cái nóng giữa ngôi nhà của chúng tôi, nhà của cô Maudie và nhà của cô Rachel, những người đàn ông đã cởi áo khoác và áo choàng tắm từ lâu. Họ chỉ mặc áo ngủ và áo sơ mi ngủ bỏ trong quần mà làm việc, nhưng tôi ý thức rằng tôi dần dần tê cứng ở nơi tôi đứng. Jem cố giữ cho tôi ấm, nhưng đôi tay anh không đủ. Tôi gỡ tay anh ra và ôm lấy vai mình. Nhảy nhót một chút, tôi có lại cảm giác ở dưới chân. Một xe cứu hỏa khác xuất hiện và dừng trước nhà cô Stephanie Crawford. Không có họng nước cho một vòi nữa, và những người đàn ông cố xối ướt nhà cô bằng những bình chữa cháy cầm tay. Mái tôn nhà cô Maudie che bớt lửa. Kêu rầm một tiếng, ngôi nhà sụp đổ; lửa tràn khắp nơi, tiếp theo là một cơn mưa mền từ những người trên các mái nhà kế cận, dập tắt các tia lửa và những khúc gỗ đang cháy.

Trời đã rạng trước khi những người đàn ông bỏ đi, ban đầu từng người một, rồi từng nhóm. Họ đẩy xe cứu hỏa Maycomb trở lại thị trấn, xe Abbottsville đã rút lui, chiếc thứ ba vẫn còn ở đó. Hôm sau chúng tôi nhận ra nó đến từ Clark's Ferry, cách đây sáu mươi dặm. Jem với tôi băng qua đường. Cô Maudie đang nhìn chăm chăm cái hồ đen bốc khói trong sân nhà cô, và bố Atticus lắc đầu để cho chúng tôi hiểu rằng cô không muốn nói chuyện. Ông dẫn chúng tôi về nhà, ôm vai chúng tôi băng qua con đường đầy tuyết. Ông nói lúc này cô Maudie sẽ ở tạm nhà cô Stephanie.

- Có ai muốn uống sôcôla nóng không? Ông hỏi. Tôi rùng mình khi bố Atticus nhóm lửa lò trong bếp.

Khi uống ca cao tôi thấy bố Atticus nhìn tôi, lúc đầu với vẻ tò mò, rồi sau với vẻ nghiêm khắc. Bố nhớ bố đã biểu con với Jem đứng ở chỗ bố chỉ, ông nói.

- Thì tụi con làm vậy mà. Tụi con đứng ở...

- Vậy cái mền đó của ai?

- Mền nào?

- Phải, thưa quý cô, cái mền. Nó không phải của nhà mình.

Tôi nhìn xuống và thấy mình đang quấn một cái mền len nâu quanh vai, theo kiểu phụ nữ da đỏ.

- Bố Atticus, con không biết... con...

Tôi quay sang Jem tìm câu trả lời, nhưng Jem thậm chí còn bối rối hơn tôi. Anh nói anh không biết làm sao nó ở đó, tụi con đã làm đúng những gì bố Atticus bảo, tụi con đứng ngay cổng nhà Radley cách xa mọi người, tụi con không xê dịch một tấc... Jem ngừng lại.

- Ông Nathan có mặt chỗ lửa cháy, anh nói lúng búng, con thấy ông ấy, con thấy ông ấy, ông ấy đang giật mạnh tấm nệm đó... Bố Atticus, con thề...

- Không sao, con trai. Bố Atticus cười từ tốn. Có vẻ như mọi người dân Maycomb đều ra ngoài tối nay, theo cách này hay cách khác. Jem, có một số giấy gói đồ trong phòng đựng chén bát, bố nghĩ vậy. Đi lấy ra đây rồi mình sẽ...

- Bố Atticus, không!

Jem có vẻ mất bình tĩnh. Anh bắt đầu tuôn ra những bí mật của chúng tôi ở mọi nơi, hoàn toàn không quan tâm đến sự an toàn của tôi nếu không muốn nói đến sự an toàn của chính anh, không chừa một thứ gì cả, lỗ hốc, cái quần và mọi thứ.

- Ông Nathan trét xi măng vào cây đó, bố Atticus, và ông ta làm vậy để ngăn không cho tụi con tìm thấy các thứ.... Ông ta điên, con cho là vậy, như người ta đồn, nhưng bố, con thề trước Chúa là ông ta chưa hề làm hại tụi con, ông ta không hề làm đau tụi con nữa kìa, ông ta có thể cắt cổ con từ tai này sang tai kia nhưng thay vào đó ông ta đã vá quần cho con... Ông ta chưa hề làm gì tụi con hết, bố Atticus....

Bố Atticus nói,

- Ô, con trai, quá dịu dàng đến độ tôi thấy hết sức phấn khởi. Rõ ràng là bố không chú ý lời nào Jem nói, vì bố chỉ nói là, Con đúng. Chúng ta nên giữ kín chuyện này với cái mền cho mình. Một ngày nào đó có lẽ Scout có thể cảm ơn ông ta vì đã đắp cho nó.

- Cảm ơn ai? Tôi hỏi.

- Boo Radley. Tụi con lo nhìn đám cháy mà không nhận ra khi ông ra choàng cái mền lên vai con.

Bao tử tôi tan thành nước và tôi suýt mưa nó ra khi Jem gỡ cái mền ra và bỏ về phía tôi. Ông ta lên ra khỏi

nhà... vòng qua... lặng lẽ, và đi như vậy nè!

Bố nói khô khan,

- Đừng lấy chuyện này làm vinh quang, Jeremy.

Jem nhú mào,

- Con sẽ không gây bất cứ chuyện gì cho ông ta, nhưng tôi nhìn thấy tia lửa mạo hiểm mới mẻ trong mắt anh. Thử nghĩ coi Scout, anh nói, chỉ cần mào quay lại, mào đã thấy ông ta.

Calpurnia đánh thức chúng tôi lúc chưa. Bố Atticus đã nói chúng tôi không cần đến trường hôm đó, chúng tôi sẽ chẳng học được gì sau khi thiếu ngủ. Calpurnia nói chúng tôi phải lo dọn dẹp lau chùi sân trước.

Cái mũ của cô Maudie nằm trong lớp băng mỏng, giống như con ruồi trong hồ phách, và chúng tôi phải đào xuống đất để tìm lại cây kéo tỉa hàng rào của cô. Chúng tôi tìm thấy cô ở sân sau, đang nhìn chăm chăm vào những cây đỗ quyên cháy sém lạnh giá của cô.

- Tụi cháu mang trả mấy thứ của cô, cô Maudie, Jem nói. Tụi cháu hết sức lấy làm tiếc.

Cô Maudie nhìn quanh, và bóng nụ cười quen thuộc phớt qua trên mặt cô. Cô luôn muốn có một ngôi nhà nhỏ hơn, Jem Finch à. Để có thêm sân. Nghĩ coi, bây giờ cô sẽ có thêm đất cho mấy cây đỗ quyên của cô!

- Cô không đau lòng sao, cô Maudie? Tôi hỏi, đầy ngạc nhiên. Bố Atticus nói gia tài của cô chỉ có ngôi nhà.

- Đau lòng hả, bé con? Ôi, cô ghét cái chuồng bò cũ đó. Cô đã nghĩ đến việc đốt rụi nó cả trăm lần, chỉ sợ họ đưa cô vào viện tâm thần.

- Nhưng...

- Nhưng đừng lo cho cô, Jean Louise Finch. Có nhiều cách để làm chuyện này chuyện nó mà cháu không biết. Sao cô, cô sẽ xây cho cô một ngôi nhà nhỏ và kiếm vài người thuê phòng và ... ôi, cô sẽ có cái sân đẹp nhất Alabama. Nhà Bellingrath 4 sẽ trông hết sức tầm thường khi cô bắt đầu khu vườn của cô!

Jem và tôi nhìn nhau.

- Làm sao nó bắt lửa vậy, cô Maudie? Anh hỏi.

- Cô không biết, Jem. Chắc là cái ống thông gió trong nhà bếp, tối qua cô đốt lửa trong đó có mấy cây trồng trong chậu. Nghe nói tối qua cháu có một người bạn bắt ngờ, Jean Louise.

- Sao cô biết?

- Atticus nói với cô trên đường xuống thị trấn sáng nay. Nói thật với cháu, cô thích ở cạnh cháu. Nhưng cô cũng đủ hiểu biết để không xen vào chuyện của cháu.

Cô Maudie làm tôi bối rối. Với hầu hết tài sản đã bị mất và cái sân yêu quý chỉ còn là một đống hỗn độn, cô vẫn quan tâm một cách chân thành và mạnh mẽ đến những vấn đề của Jem và tôi. Cô hẳn đã thấy vẻ lúng túng của chúng tôi. Cô nói, Điều duy nhất tối hôm qua cô quan tâm là sự nguy hiểm và xáo động mà vụ cháy gây ra. Toàn bộ khu này có thể bị cháy rụi. Ông Avery chắc phải nằm trên giường cả tuần. Ông ấy bị té nặng. Ông ấy già rồi đâu còn làm những việc như vậy được và cô đã nói như thế với ông ấy. Chừng nào cô rảnh tay và khi cô Stephanie Crawford không dòm ngó, cô sẽ làm cho ông ấy một cái bánh nướng Lane cực ngon. Cô Stephanie đó cứ rình mò công thức làm bánh này của cô suốt ba mươi năm nay, và nếu cô ấy nghĩ cô sẽ cho cô ta công thức đó chỉ bởi vì cô ở với cô ấy thì cô ấy làm to.

Tôi cho rằng nếu cô Maudie ngã bệnh và cho cô Stephanie công thức đó, thì cô ấy cũng không làm theo. Đã có lần cô Maudie cho tôi xem công thức đó: ngoài các nguyên liệu khác, công thức này còn ghi một tách đường lớn.

Đó là một ngày yên tĩnh. Không khí quá lạnh và trong trẻo đến độ chúng tôi nghe tiếng đồng hồ tòa án kêu lách cách, rổn rảng và căng thẳng trước khi báo giờ. Mũi cô Maudie có một màu mà trước đây tôi chưa từng thấy và tôi hỏi về nó.

- Cô đã ngồi ngoài này từ sáu giờ, cô nói. Đến bây giờ chắc nó bị đóng băng rồi. Cô giơ hai bàn tay lên. Một mạng lưới những đường bé xíu đan ngang dọc trên lòng bàn tay, ngả màu vì đất và máu khô.

- Cô làm hư tay hết rồi, Jem nói. Sao cô không thuê một người da màu? Giọng của Jem không hề mang vẻ hy sinh tự nguyện khi anh nói thêm, Hoặc Scout với cháu, tụi cháu có thể giúp cô.

Cô Maudie nói,

- Cám ơn các cháu, nhưng các cháu có công việc riêng bên nhà mà. Cô chỉ qua sân của bọn tôi.

- Ý cô muốn nói cái tượng Lường Tịch hả? Tôi hỏi. Ui chao, tụi cháu có thể cào đắp nó lên trong nháy mắt.

Cô Maudie nhìn tôi, môi cô động đậy một cách lặng lẽ. Bất chợt cô đặt hai tay lên đầu rồi hét lên thích thú. Khi chúng tôi rời chỗ cô, cô vẫn cười rinh rích. Jem nói anh không biết cô có vấn đề gì - cô Maudie vẫn là như vậy mà.

- 1 Đá Rosetta được phát hiện năm 1799 ở Ai Cập, Đá Rosetta là một khối phún xuất thạch lớn có khắc văn bia về một đạo luật được ban hành năm 196 trước Công nguyên. Được viết bằng ba thứ tiếng, tảng đá này đem lại cho giới khảo cổ nhiều manh mối về ý nghĩa của các văn bản bằng chữ tượng hình người Ai Cập.
- 2 Appomattox là một ngôi làng xưa ở miền trung Virginia. Ngày 9/4/1865, tướng Robert E. Lee của miền Nam đầu hàng tướng Ulysses S. Grant của miền Bắc tại Pháp đình Appomattox, chấm dứt cuộc Nội chiến Mỹ.
- 3 Lường tịnh (tạm dịch chữ morphodite trong nguyên bản): Scout nghe nhầm lời cô Maudie, hẳn cô đã dùng chữ hermaphrodite (động thực vật lưỡng tính) để chỉ thẳng người tuyết khi cô thấy nó có nét đàn ông lẫn đàn bà. Morphodite là một từ vô nghĩa do Harper Lee bịa ra nhưng sau này được nhiều tác giả Mỹ sử dụng lại.
- 4 Bellingrath: gồm một dinh thự và nhiều khu vườn ở Mobile, Alabama, rộng 275.186m², mở cửa cho thăm quan từ 1932 và được xếp hạng di tích lịch sử quốc gia năm 1982.